

על תרנגולות, עיזים ומהותנות הרב אביננדב אבוקרט

בכורות ח

אֵייתוּ לִיה [ר' יהושע בן חנניה] תְּרִי בִיעִי, אָמְרוּ לִיה: הִי דִזְגָתָא אוֹפְמָתִי וְהִי דִזְגָתָא חִינּוּרְתִּי?
אֵייתִי לָהּ אִיהוּ תְּרִי גְבִינִי, אָמַר לָהּ: הִי דִעֲיָא אוֹפְמָתִי וְהִי דִעֲיָא חִינּוּרְתִּי?

איכה רבה (וילנא) א ט

חד מאתינס אתא לירושלם, אשכח חד מינוקא יהב ליה פריטין, אמר ליה: "זיל ואייתי בעין וחובצין [= ביצים וגבינות]". מן דאתא, אמר ליה: "ואחמי לי אידא היא חובצא דעיזא חיוורת, ואידא היא דעיזא אוכמתי [= איזו גבינה מעז לבנה ואיזו מעז שחורה]".
א"ל איהו: "את גבר סב [= אתה אדם מבוגר], ואחמי לי את אידא היא ביעתא דתרנגולתא חיוורת ואידא היא דאוכמתי [= איזו ביצה מתרנגולת לבנה ואיזו משחורה]".

בית יצחק, חיי שרה [רבי יצחק רייטבורד, תלמיד רבי יוסף דוב הלוי סלובייצ'יק (הבית הלוי)]

בראשית רבה וישב פז

"וַיִּמָּאן וַיֹּאמֶר אֶל אִשְׁתּוֹ אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי..." (בראשית לט ח).. אמרה לו: "הורגתו אני", א"ל "... ואם הדבר הזה את מבקשת הן אדוני הידי לדקמך [= לך למותר לך דהיינו בעליך]. א"ר יצחק - חלב עזים שחורות וחלב עזים לבנות אחד הוא..

בבלי שבת עז ב

רבי זירא אשכח לרב יהודה דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה, וחזייה דהוה בדיחא דעתיה, ואי בעי מיניה כל חללי עלמא הוה אמר ליה. אמר ליה: מאי טעמא עיזי מסגן ברישא [רש"י - מהלכות בראש העדר] והדר אימרי? אמר ליה: **כברייתו של עולם**, דברישא חשוכא והדר נהורא [רש"י - סתם עזים שחורות, סתם רחלות לבנות].

ע"כ ע"ש, ושמעתי בשם הנאון הדרשן המהולל מו"ה ר' יהושע העריר זללה"ה, שאמר הכונה בזה כן, והוא שאל מה אחס הפאריס ציחוסים, הלא גבינה מעז לבנה שיה לגבינה מעז שחורה, ואהדי דעתא אנחנו כולנו שוים, אין לכם ההפארות עלינו ציחוס אבוחים, זאת היתה כוונה שאלתו דלנשי אחונא היו חכמים ודבירים היו בחכמה עמוקה, אך הייתה היתה ג"כ חכם וחרון יבון, והבין כיוונו שאלה הזאת והשיב לו ג"כ דרמו החכמה מהבנים, אף דביצה מתרנגולת לבנה שיה לביצה מתרנגולת שחורה, בכל זאת הלא נודע דמביני הלכנה נולדים אפרוחים לבנים, ומביני שחורה נולדים אפרוחים שחורים, כן אנחנו אזור וממון בקרבנו מסוגלת אבותינו אם מעט ואם הרבה, אף שאין נראה בחון בעליל ע"כ, וכן הלאה אה"כ בחדושי הרד"ל על המדרש בשני קצות ע"ש,

פירוש הסולם לזוהר ויחי כד

וענין תרנגול שחור, למדנו, אין דין שורה אלא במקום שהוא מינו. ושחור בא מצד הדין, כי גוון שחור רומז אל המלכות שהיא מדת הדין. ומשום זה בחצות לילה ממש, כשרוח הצפון, שהוא קו שמאל, נתעורר, יוצאת שלהבת אחת, ומכה תחת כנפי התרנגול וקורא.. **וכל שכן תרנגול שחור, הבא ממדת הדין היא מכון יותר ברמז הזה מתרנגול בצבע אחר.**

מהרש"א חידושי אגדות בכורות ח ב

על דבר שאמרו בשמעתין תרנגולת לכ"א יום... שהם כ"א יום מי"ז בתמוז עד ט' באב. והם רמזו לו ימים אלו בזוגיתא אוכמתא על שם הגלות. ולפי שיש עוד כ"א ימי סליחה ושמחה מי"ט ראשון של ר"ה עד כ"א תשרי שהוא הושענא רבה יום גמר החתימה.. והוא שרמז לו בזוגתא חיוורתא גם כן על שם ליבון עונות.

וכך א"ל "הרי תרי ביעי" - שהתולדה מב' זוגיתא הן כולן לבנים ואין ניכר איזה מהשחורה ואיזה מהלבנה, כן אין לכם היכר **כי מקרה אחד יקרה את כולן** שהפרעניות והטובות שוים בימים בשיעור א' זה כזה כ"א יום הן, ואין כאן מקום תקוה לכם. והשיב בדוגמא זה "עיזי אוכמתי" - הן ב' **שעירים שהביאו ישראל ביום הכיפורים**, ה"חיוורתא" היא שהיתה לה' וה"אוכמתא" שהיתה לעזאזל. והגבינה שהיא התולדה מהן שניהן לבנים שגם השעיר לעזאזל היה מלבין עונותיהם של ישראל שנאמר "ונשא השעיר". וכמ"ש שהיו קושרין בההוא שעיר המשתלח חוט של זהורית וכיון שהגיע למדבר היה מלבין.

וכן הוא הענין בב' זוגיתא שהיו שניהם תולדותם לכ"א יום ותולדות שניהם היו ביצים לבנים. כי הנה שני שיעורים כ"א יום - גם כן תולדותיהן שוין בליבון, כי כמו שהכ"א יום **שמר"ה עד הושענא רבה** תולדות **ליבון עון וכפרה** עליהם כן גם ימי כ"א יום פורעניות מי"ז בתמוז עד ט' באב היה תולדות **ליבון עונות** כי הצרות ויסורין מכפרין כמ"ש הגלות מכפר.

כי יש ב' מיני עזות, כי יש עזות דקדושה, שאי אפשר לקבל את התורה כ"א ע"י זה העזות דקדושה.

כמו שאמרו רז"ל: לא הבישן למד, וכמו שארז"ל: מפני מה ניתנה תורה לישראל מפני שעזין הן, וכמ"ש: הוי עז כנמר. ובשביל זה התורה נקראת עוז, כמו שכתוב: ה' עוז לעמו יתן. כי אי אפשר לבא אל התורה, כ"א על ידי עזות דקדושה.

וכנגד זה, יש להיפוך עזות מן הסט"א, שמשם באין תורות אחרות.

שהן תורות שלהן, שהם בחי' פסילים. כי כל מי שיש בו עזות, בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני. ויש לו תורה מסט"א הנקראין פסילים, שהוא היפך מן התורה הקדושה שלנו שהוא בחינות פסל לך. כי היא נקראת פסולת, על שם העתיד. כמאמר חז"ל: אור שהוא יקר בעוה"ז, יהי קפוי וקל לעוה"ב. שהיא בחינות פסולת, שהוא קפוי וקל וצף למעלה. אבל תורתו היא פסולת אפילו בעוה"ז, ועש"ז נקראין פסילים, ומי שיש לו עזות שלהם מן הסט"א, הוא מקבל תורה שלהם בחי' פסילים...

וע"י העזות שהצדיק רואה בכל אחד ואחד כפי מה שהוא, אם יש לו עזות דקדושה או להיפוך, על ידי זה הוא יודע אם תפלתו היתה תפלה הכשרה או להיפוך. כי גם התפלה היא ע"י עזות, כי אי אפשר לעמוד להתפלל לפני השי"ת כ"א ע"י עזות. כי כ"א לפוסם מה דמשער בלביה את גדולת הבורא ית"ש, ... וכל אחד לפי ערכו שמשער בלבו את גדולת הבורא ית"ש, איך אפשר לו לעמוד ולהתפלל לפניו. ובפרט התפלה שהיא פלאות, דהיינו שידוד המערכות. שהמערכות מחייבין כך, וכל כוכב ומזל קבוע על משמרתו ומערכה שלו, כפי מה שסידרם הבורא ית"ש, שיהיו קבועים ומסודרים כך וכך, והוא בא בתפלתו ורוצה לשדד המערכות ולעשות פלאות.

ע"כ בשעת התפלה צריך לסלק את הבושה, כמו שכתוב: "בך בטחו אבותינו וכו' בטחו ולא בושו". **כי על ידי הבושה שמתבייש מאתו ית', אי אפשר להתפלל, ... וזה בחי': "אתה האל עושה פלא הודעת בעמים עוזך",** שהשי"ת עושה פלאות ע"י תפילות ישראל, ... שעל ידי זה מודיע להעכו"ם את העזות דקדושה של ישראל. שעל ידי שרואין העכו"ם את הפלאות הנעשין בעולם על ידי תפלות ישראל, על ידי זה יודעין כמה גדול העזות דקדושה של ישראל. שיש להם עזות כזה, להתפלל ולעשות פלאות כנ"ל. וע"כ הצדיק ע"י שרואה העזות והתורה של כל אחד ואחד, ע"י יודע את התפלה שבילבלה אותו מאיזה מהם באה, וע"י יודע להוכיח אותו:

"אֵייתוּ לִיה תְּרִי גִיגִי", לשון צלותא ובעותא, בחינות תפלות, "אמרי, הי דחוררתא והי דאוכמתא", היינו שאתה אומר שעל ידי תוכחה מעלין את המלכות, ... הלא איך אפשר להוכיח, כי הלא התפלות באין ביחד, ואיך יודע להוכיח לפי התפילה, כי אינו יודע איזה תפלה של הכשר או להיפך. וזהו "הי דחוררתא והי דאוכמתא", היינו איזה תפלה מאיש כשר או להיפך. "אייתי להו תרי גביני", היינו בחינות: "וכבניה תקפאני" היינו בחינות תרי תורות הנ"ל, שהן בחינות קפוי וקל, בחינות פסולת, בבחינות פסל לך, ובחינות לא תעשה לך פסל כנ"ל.

"ואמר להו: הי דעיזי חוורתא והי דעיזי אוכמתא?" היינו תרי עזות הנ"ל, שהן עזות דקדושה, ועזות דסט"א, שמהן תרי תורות הנ"ל. **ולפי העזות יכולין לידע את התפלות כנ"ל,** שע"י יכול להוכיח אותם כנ"ל. שעל ידי זה חותכין ומבדילין את בחינות המלכות, ומצילין אותה מזעקת מושל, ומעלין אותה לבחינות אור הפנים המאיר ברגלים...